

Література:

1. Лук'янова Л. Б. Концептуальні положення освіти дорослих [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Pedagogica/43099.doc.htm.
2. Олійник В. В. Освіта впродовж життя: як і чому вчити дорослих ? [Електронний ресурс] / В. В. Олійник. – К.: Академія педагогічних наук України, 2007. – Режим доступу: <http://www.apsu.org.ua/ua/information/press/956784>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 896 від 3 листопада 1993 р. Про Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI століття) поточна редакція від 29.05.1996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/896-93-p>.
4. Якубенко В. Проблеми та перспективи розвитку освіти дорослих в Україні / В. Якубенко, Р. Берлінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2011/02/14.pdf>.

Фоменко Л. М., аспірант
кафедри креативної

педагогіки та інтелектуальної власності

*Українська інженерно-педагогічна академія
м. Харків, Україна*

РОЛЬ РЕФЛЕКСІЇ У РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Реформування системи національної освіти, стрімкий розвиток інформаційних технологій, недостатній рівень підготовленості особистості до опрацювання значної кількості інформації та її використання висувають нові вимоги до підготовки майбутніх учителів інформатики, які мають забезпечити якісну підготовку підрастаючого покоління до життя в інформаційному суспільстві. Вважаємо, що одним із шляхів удосконалення підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої педагогічної освіти є розвиток їх пізнавальної активності, що зумовлює активізацію навчально-пізнавальної діяльності особистості, вмотивованість і цілеспрямованість такої діяльності, сприяє самоосвіті, професійному зростанню, мобільності та конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

Проаналізувавши наявні дослідження в галузі професійної педагогіки, дійшли висновку, що питання розвитку пізнавальної активності студентів, зокрема й майбутніх учителів, у процесі навчання є актуальним. Вивченню проблеми присвячені роботи Т. Алексеєнко, О. Єгорової, Л. Левчук, П. Лузана, В. Молчанової, О. Пиндик, В. Рахманова, К. Сапашевої, Д. Соменка, Т. Темерівської, О. Федика, Т. Хоменко тощо. Науковці зосереджують увагу на різних аспектах проблеми, зокрема, визначенню суті та структури пізнавальної активності майбутніх фахів-

ців, факторів, що впливають на її розвиток, обґрунтуванню педагогічних умов, за яких процес розвитку пізнавальної активності протікає найефективніше тощо.

Проте, питання розвитку пізнавальної активності фахівців, зокрема й майбутніх учителів інформатики, не втрачають своєї актуальності, що обумовлено процесами інформатизації та глобалізації суспільства й освіти, збільшенням обсягу самостійної роботи студентів, переходом від освітньої парадигми «освіта на все життя» до парадигми «освіта впродовж життя».

Діяльність особистості неможлива без самопізнання людиною своїх індивідуальних особливостей. Ефективному здійсненню цього процесу сприяє рефлексія. Проблемам рефлексії приділяють значну увагу вітчизняні та зарубіжні психологи і педагоги (І. Бех, М. Браун, Я. Бугерко, В. Галузьяк, О. Зімовін, А. Карпов, І. Кон, В. Михайличенко, Н. Пеньковська, К. Ролджерс, Р. Русквіський, В. Слободчиков, С. Степанов, Т. Разіна, В. Фурман та ін.).

Згідно із Великим тлумачним словником української мови, рефлексія — це самоаналіз, роздуми людини над власним душевним станом, осмислення людиною власних дій, діяльність самопізнання [1, с. 1218].

Найбільш точно, на нашу думку, визначають поняття «рефлексія» М. Канівець та В. Михайличенко, розуміючи під рефлексією роздуми особистості про саму себе, безпосередній самоконтроль поведінки людини в актуальній ситуації, осмислення її елементів, аналіз того, що відбувається, здатність суб'єкта до співвідношення своїх дій із ситуацією та їх координація відповідно до умов, що змінюються, і власним станом [3, с. 307].

Як слушно зазначає В. Галузьяк, найважливіша особливість рефлексії полягає в тому, що вона дозволяє особистості вийти за межі виконуваної діяльності та подивитися на себе немов би збоку, з позиції «над» і «поза», керувати власною активністю на основі усвідомлення себе і своїх дій, їх співвіднесення з вимогами конкретної ситуації [2, с. 20].

Уміння рефлексувати позитивно впливає на розвиток особистості майбутнього вчителя інформатики. Спостерігаючи за собою в різноманітних ситуаціях та оцінюючи свої можливості, порівнюючи себе з іншими видатними педагогами, студент краще усвідомлює свої сильні та слабкі сторони, індивідуальні особливості власної особистості.

Досвід самопізнання, якого набуває майбутній педагог під час рефлексії, збагачує й розширює його уявлення про самого себе. Це дозволяє студенту ставити більш адекватні його можливостям цілі на майбутнє. Майбутній учитель інформатики, який використовує рефлексивний аналіз своїх вчинків і прорухує кроки наперед, як правило, демонструє більш раціональну поведінку, скоріше досягає поставленої мети. А в разі невдачі він, замість того, щоб знаходити собі виправдання й винних у тому, що сталося, приймає ситуацію такою, як є, зробить висновки та поставить перед собою нові цілі.

Визначаючи структуру пізнавальної активності майбутніх учителів інформатики, на наш погляд, неодмінно слід виокремити рефлексійну складову, яка проявляється в умінні свідомо контролювати результати своєї діяльності та рівень особистого професійного розвитку, особистих досягнень; умінні здійснювати самоаналіз, самоконтроль та самооцінку; спрямовувати свою діяльність до самостійного здобуття нових професійно важливих знань і вмінь у психолого-

педагогічній, інформатичній, методичній та інших галузях, навичок їх використання в практичній діяльності.

Отже, рефлексія відіграє важливу роль у процесі розвитку пізнавальної активності майбутніх учителів інформатики, оскільки завдяки рефлексії відбувається стимулювання власних активних зусиль студента, усвідомлення досвіду й намірів, що в свою чергу зумовлює потребу до здобуття нових знань, умінь і навичок, спричиняє формування адекватної самооцінки своєї діяльності, підштовхує до самоосвіти та постійного професійного самовдосконалення і, як наслідок, подальшу професійно-творчу самореалізацію в майбутній діяльності.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Галузак В. М. Рефлексія у структурі особистісно-професійної зрілості вчителя. Теорія і практика управління соціальними системами: щоквартальний науково-практичний журнал, 2008. № 4. С. 17-25.
3. Капівець М. В., Михайличенко В. Є. Готовність студентів до саморозвитку: сутність і структура. Проблеми інженерно-педагогічної освіти, 2011. № 32-33. С. 304-310.

Щур О. В., студентка II курсу
кафедри педагогіки та управління освітою

*Донецький національний університет
імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Система освіти України є динамічним утворенням, що перебуває у постійному взаємозв'язку й розвитку та характеризується наскрізним оновленням не лише змісту, але й структурних компонентів. Так, поширення ідей громадянського суспільства й соціальної відповідальності за особистісне і професійне становлення людини призвели до виникнення нових освітніх інституцій та інноваційних напрямів соціально-педагогічної діяльності. Зокрема, набуває популярності неформальна освіта як інноваційний компонент освітнього середовища, що вимагає відповідного теоретичного обґрунтування та науково-методичного забезпечення.

Неформальна освіта як складова неперервного навчання та особливий різновид новітніх педагогічних систем розкрита у наукових працях Р. Дейва, П. Девіса, Е. Гусейнової, М. Ерату, К. Куллена, Ю. Лук'янової, Л. Сігасвої, Т. Ткач, Д. Філда, П. Фордхема, П. Ходкінсона та ін.

За висловом Л. Сігасвої, неформальна освіта за своєю суттю є культурно-освітньою роботою з урахуванням потреб та інтересів слухачів без отримання диплому [4, с. 38].